

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta, liikennejaosto

Asiantuntijalausunto Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2026 erityisinä teemoina: Vesiväylänpito ja -hankkeet, ml. tilannekuva jäänmurrosta (uusi sopimuskausi 2025–2028, jäänmurtajien investointiohjelma ja uuden murtajan hankinta) sekä tilannekuva maantielauttaliikenteen uuteen palvelusopimuskautteen.

Liikenne- ja viestintäministeriö esittää asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

Yleistä ja jäänmurron uusi sopimuskausi

Jäänmurto on Suomen kansantaloudelle ja elinkeinoelämän kilpailukyvyllä välttämätön palvelu, joka on olennainen osa liikennejärjestelmän kokonaisuutta. Hyvin merkittävä osa Suomen ulkomaankaupasta kulkee meriteitse. Jäänmurrolla turvataan talvimerenkulun luotettavat ja ennakoitavat toimintaedellytykset. Jäänmurtoavustuksella varmistetaan Suomen huoltovarmuuden ja turvallisuuden kannalta kriittisen meriliikenteen toimivuus

Liikenne- ja viestintäministeriöllä on vastuu jäänmurron kokonaisuudesta. Väylävirasto vastaa talvimerenkulun avustamisen viranomais- ja tilaajatehtävistä sekä valtakunnallisesta koordinoinnista, kehittämisestä ja ohjauksesta (Laki alusten jääluokista ja jäänmurtaja-avustuksesta 1121/2005). Väylävirasto huolehtii jäänmurtaja-avustuksen saatavuudesta myös Suomen vesialueen ulkopuolella, jos avustus on tarpeen Suomen ulkomaankaupan turvaamiseksi taikka perustuu toisen valtion kanssa tehtyyn yhteistyösopimukseen. Suomi-Ruotsi-valtiosopimus varmistaa jäänmurtokaluston joustavan ja kustannustehokkaan käytön, mikä hyödyttää molempia maita.

Väylävirasto vastaa talvimerenkulun avustamisen viranomais- ja tilaajatehtävistä. Virasto hankkii jäänmurtopalveluja kilpailuttamalla. Tarvittavaa jäänmurtokapasiteettia ohjaa osaltaan Suomi-Ruotsi-valtiosopimuksessa määriteltä, molempia osapuolia velvoittava palvelutasotavoite ja sen saavuttamiseksi tarvittava vähimmäiskapasiteetti.

Väylävirasto on solminut 2.7.2025 jäänmurtopalvelusopimukset seitsemästä A-luokan jäänmurtajasta (Arctia Icebreaking Oy), yhdestä B- luokan jäänmurtajasta (Arctia Icebreaking Oy) sekä yhdestä C- luokan jäänmurtajasta (Alfons Håkans Oy). Jäänmurron kapasiteetti pysyy Väyläviraston arvion mukaan näillä sopimuksilla aikaisempien vuosien tasolla. Sopimukset ovat kolmivuotisia ja sisältävät option kahden vuoden jatkosopimuksesta.

Arctia Oy on valtion täysin omistama erityistehtäväyhtiö, joka on liikenne- ja viestintäministeriön ohjauksessa.

Jäänmurtajien investointiohjelma ja uuden jäänmurtajan hankinta

Erityistehtäväyhtiö Arctian jäänmurtajalaivastoon kuuluu tällä hetkellä kahdeksan murtajaa, joista vanhin jäänmurtaja Voima on ollut käytössä yli 70 vuotta. Suomen jäänmurtajakaluston uusiminen aloitetaan uudella B+ - luokan jäänmurtajalla, jonka osalta on tehty erillinen päätös hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa joulukuussa 2024.

Väylävirasto on hakenut EU:n CEF-tukea uudelle Itämeren B-luokan jäänmurtajalle ("Aino"). EU-komission myönteinen tukipäätös saatiin heinäkuussa 2025 ja tukihanketta koskeva tukisopimus on allekirjoitettu. Suomen osalta CEF-tukisumma on 42,22 milj. euroa (WINMOS IV -hanke).

Aluksen rakentamisen kilpailuttamisen markkinavuoropuhelu on käynnistynyt Väyläviraston toimesta syyskuussa 2025. Jäänmurtajan rakentaminen on tarkoitus aloittaa vuonna 2026 ja rakentaminen kestää noin 36 kuukautta, jolloin jäänmurtaja valmistuu vuoden 2029 aikana. Väylävirasto toimii jäänmurtajan rakennuttajana EU-tuen saamiseksi. Murtaja on kuitenkin tarkoitus myydä valmistumisensa jälkeen Väylävirastolle jäänmurtopalvelua tuottavalle palveluntuottajalle käyvästä arvosta. Järjestely on samantyyppinen, jota käytettiin, kun Polaris-jäänmurtaja hankittiin vuonna 2016. Polariksen hankintaan myönnettiin EU-tukea (WINMOS-hanke) Väyläviraston edeltäjävirasto Liikennevirastolle, ja virasto myi murtajan sen valmistumisen jälkeen valtio-omisteisen Arctia Oy:n tytäryhtiölle.

Jäänmurtokaluston pitkäjänteistä investointiohjelmaan valmistellaan hallitusohjelman mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriön johdolla. Tavoite on käsitellä investointiohjelmaa talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa tämän vuoden aikana.

Suomi ja Ruotsi vahvistavat entisestään yhteistyötään jäänmurtolaivastojen uudistamiseksi ja operatiivisen koordinoinnin varmistamiseksi. Koordinaatio on välttämätöntä maiden välisestä tiivistää operatiivisesta jäänmurtoyhteistyötäkin johtuen. Asiasta sovittiin Suomen ja Ruotsin hallitusten tapaamisessa syyskuussa 2024. Liikenne- ja viestintäministeriö on käynnistänyt yhdessä Ruotsin maaseutu- ja infrastruktuuriministeriön (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) kanssa maiden yhteiskäytössä olevan jäänmurtokaluston elinkaaritarkastelun, jonka tekevät jäänmurron vastuuviranomaiset Väylävirasto ja Ruotsin Merenkululaitos (Sjöfarsverket). Elinkaaritarkastelu toimii taustavalmisteluna kansallisen investointiohjelman laadinnassa.

Maantielauttaliikenteen uusi palvelusopimus

Valtakunnallisesta maanteiden lauttaliikenteestä keskitetysti vastaava Varsinais-Suomen ELY-keskus on 6.10.2025 solminut Suomen Lauttaliikenne Oy:n kanssa sopimuksen Järvi-Suomen 12 lauttapaikan lauttaliikennepalveluista vuosille 2026–2047.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle myönnettiin vuoden 2024 toisessa lisätalousarviossa valtuus tehdä vähintään 20 vuoden mittaiselle sopimuskaudelle maantielauttaliikenteen palvelusopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 1 450 000 000 euroa. Tavoitteena on, että uusi palvelusopimus tuo vuosien 2026–2028 aikana liikenteeseen 10 uudistettua lossia ja kaksi täysin uutta lossia.

Maantielauttaliikenteen hankintojen tavoitteena on joustava ja kustannustehokas palvelutuotanto, joka huomioi alueelliset liikkumisen ja kuljetusten tarpeet. Pitkillä 20 vuoden palvelusopimuksilla ja kaloustuudistuksilla tavoitellaan kustannustehokkuutta, käyttövarmuutta ja ympäristöystävällisyyttä.

Miikka Rainiala

Yksikön johtaja, hallitusneuvos

Liikenne- ja viestintäministeriö